

Біометрія як технологія ідентифікації особи в криміналістиці та судовій експертизі

Владислав Негребецький

Канд. юрид. наук, НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПРН України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0478-6533>, e-mail: vladislavnegrebetsky@gmail.com

Висвітлено сучасний стан і можливості використання біометричних технологій для ідентифікації особи як у правоохоронній діяльності загалом, так і під час проведення окремих видів судових експертиз з метою розширення можливостей ідентифікаційних досліджень.

Ключові слова: біометрія; біометрична технологія; інновація; судова експертиза; національна безпека.

Biometrics as a Technology of Personal Identification in Criminalistics and Forensic Science

Vladyslav Nehrebetskyi

The author highlights the current state and possibilities of using biometric technologies for personal identification both in law enforcement in general and during the conduct of specific types of forensic examinations to expand the capabilities of identification research.

Keywords: biometrics; biometric technology; innovation; forensic science; national security.

Указом Президента України 11 травня 2023 року затверджено Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023—2027 роки [1]. Цим документом передбачено комплексну цифрову трансформацію, зокрема впровадження в діяльність органів правопорядку й оборони інноваційних технологічних досягнень, що забезпечують гнучкість операційних процесів, IT-рішення, цифрову спроможність оперативно реагувати на події та зміни і здобувати результат, орієнтований на інтереси суспільства.

У зв'язку з тенденціями загальної цифрової трансформації вельми актуальним стало питання забезпечення завдяки застосуванню інноваційних автоматизованих систем ідентифікації осіб за допомогою біометричних технологій. У правоохоронній діяльності такими технологіями активно послуговуються, зокрема, для контролю за переміщенням осіб через державний кордон. Головна ідея впровадження біометричних документів — це суттєве підвищення захищеності суспільства від виявів злочинності та міжнародного тероризму. Ідея перевірки й підтвердження особи людини під час перетину державного кордону, контрольно-пропускного пункту, приваблює дедалі більше й асоціюється з безпекою. Біометричні паспорти набувають все більшого поширення у світі. В Україні ще 20.11.2012 р. ухвалено Закон № 5492-VI «Про Єдиний державний

демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» (з подальшими змінами та доповненнями), яким передбачено запровадження документів з електронним носієм, на якому передбачено розміщувати біометричні дані про особу [2]. У 2017 році Уряд України затвердив Положення про національну систему біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства [3], за яким цю автоматизовану систему створено в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини: вона має забезпечити встановлення особи іноземця та особи без громадянства, які в'їжджають в Україну, виїжджають з України, здійснення контролю за додержанням ними правил перебування на території нашої держави. Державна прикордонна служба у грудні 2017 р. презентувала систему фіксування біометричних даних іноземців та осіб без громадянства [4].

Із метою розшуку підозрюваних осіб поліцейськими за кордоном використовують інноваційні біометричні системи. Так, у 2018 р. екіпірування співробітників поліції у Чженчжоу (Китай) доповнили сонцезахисними окулярами, оснащеними програмним забезпеченням для розпізнавання осіб [5]. Ці пристрої поліція Китаю доволі успішно застосовує для ідентифікації розшукуваних злочинців.

Використання автоматизованих систем реєстрації біометричних характеристик людини в зоні бойових дій сприяє реєстрації кримінальних правопорушень і запобіганню ним. Так, в Іраку й Афганістані для збирання даних американські військові використовували системи BAT (*Biometrics Automated Toolset*) або HIIDE (*Handheld Interagency Identity Detection Equipment*) [6]. Комплект BAT містить чотири складові — ноутбука, цифрової фотокамери, сканера відбитків пальців і сканера райдужної оболонки. Зібрані дані перевіряють за базою даних, уміщеною в ноутбучі [7]. Базу періодично синхронізують із центральним сервером групи біометричних технологій. HIIDE — це мобільний термінал, який дає змогу фіксувати відбитки пальців, фотографії, зображення сітківки й біографічні дані, отримані в результаті опитування. Для збирання даних про екіпажі морських суден і човнів застосовують спеціальний комплект, захищений від впливу води та підвищеного вібраційного впливу. Систему HIIDES розроблено для Збройних сил США з метою полегшити ідентифікацію людей у польових умовах, а також допомогти відрізнити друга від ворога.

У судово-експертній діяльності існує перспектива розширення використання біометричних технологій з метою ідентифікації особи. Так, матеріали відеозапису, де зафіксовані ознаки ходи особи, можуть потрапити до кримінального провадження із численних камер спостереження, відеореєстраторів, камер мобільних телефонів. Ходу визначають через ознаки (темп ходи, особливості, положення рук і тулуба під час ходьби). До того ж зважають на її швидкість, визначають довжину та ширину кроку, положення та ступінь підймання стоп. Хода у кожної особи — унікальна. Вивчення ходи разом з іншими ознаками дає змогу ідентифікувати особу за матеріалами відеозапису з високим ступенем імовірності.

Криміналістичний аналіз ходи людини з використанням біометричних технологій використано як доказ у кримінальних провадженнях, приміром, у Великій Британії (Birch, Gwinnett, & Walker, 2016; Nirenberg, Vernon, & Birch, 2018), Данії (Larsen, Simonsen, & Lynnerup, 2008), Нідерландах. Розробки в цій сфері здійснюють у США та Японії [8].

Перелік джерел посилання

1. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини

сектору безпеки і оборони України на 2023—2027 роки : Указ Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2732023-46733> (дата звернення: 23.03.2024).

2. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 20.11.2012 р. № 5492-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5492-17> (дата звернення: 23.03.2024).
3. Положення про національну систему біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства : затв. постанов. КМУ від 27.12.2017 р. № 1073 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1073-2017-p#Text> (дата звернення: 23.03.2024).
4. Держприкордонслужба презентувала систему фіксації біометричних даних іноземців та осіб без громадянства / Держприкордонслужба України : офіц. сайт. 21.12.2017. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/Derzhprikordonsluzhba-prezentovala-sistemu-fiksacii-biometricnih-danih-inozemciv-ta-osib-bez-gromadyanstva/> (дата звернення: 23.03.2024).
5. Китайська поліція знаходить підозрюваних через окуляри / NEWS Україна. 07.02.2018. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-42979942> (дата звернення: 23.03.2024).
6. Atherton K. The enduring risks posed by biometric identification systems / BROOKINGS. Feb 09, 2022. URL: <https://www.brookings.edu/techstream/the-enduring-risks-posed-by-biometric-identification-systems/> (дата звернення: 23.03.2024).
7. Biometric Automated Toolset (BAT) and Handheld Interagency Identity Detection Equipment (HIIDE). Overview for NIST XML & Mobile ID Workshop. Biometrics Task Force : 19 Sept, 2007. 12 p. URL: https://www.nist.gov/system/files/documents/2021/03/23/ansi-nist_archived_vermury-bat-hiide.pdf (дата звернення: 23.03.2024).
8. Хахановський В. Г., Чашницька Т. Г. Ідентифікація особи за ходом, зафіксованою в матеріалах відеозапису. *Криміналістичний вісник*. 2020. № 1 (33). С. 72—80. DOI: 10.37025/1992-4437/2020-33-1-72 (дата звернення: 23.03.2024).